
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

УДК 35.073.1

DOI: 10.33663/1563-3349-2026-99-100

ISSN 1563-3349

Д. О. БЕЗЗУБОВ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У ЗМІСТІ ПРЕДМЕТА СУЧАСНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Досліджено державне управління як структуротворчий елемент предмета адміністративного права. Державне управління розглядається як соціально-правовий феномен, що поєднує владність, організованість і нормативність, формуючи вихідну природу адміністративно-правового регулювання. Розкрито еволюцію предмета адміністративного права від класичної моделі державного управління до сучасної концепції публічної адміністрації, що охоплює сервісні, процедурні, координаційні та контрольні функції публічної влади.

Обґрунтовано, що в сучасних умовах трансформації української державності, зокрема в умовах воєнного стану та європейської інтеграції, державне управління зберігає роль концептуального ядра предмета адміністративного права. Проаналізовано людиноцентричний та соціоцентричний методологічні вектори розвитку галузі, які забезпечують баланс між захистом прав людини та стійкістю публічної влади. Висвітлено новітній вимір державного управління як інструмента забезпечення національної безпеки, що формує особливу структуру адміністративно-правових відносин і визначає функціональну спрямованість галузі.

Сформульовано авторську модель предмета адміністративного права, яка поєднує класичний зміст державного управління із сучасними інституційними елементами публічної адміністрації. Особливу увагу приділено необхідності повернення теорії державного управління до адміністра-

© БЕЗЗУБОВ Дмитро Олександрович – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, провідний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України; ORCID: 0000-0001-7183-5206

тивного права як її первинного наукового середовища, що забезпечує нормативну цілісність управлінських процесів і підвищує ефективність публічної влади. Представлена концепція створює підґрунтя для подальшого розвитку української доктрини адміністративного права та удосконалення механізмів публічного управління.

Ключові слова: адміністративне право, державне управління, публічна адміністрація, методологія адміністративного права, людиноцентричність, соціоцентричність, виконавча влада, національна безпека, управлінська діяльність, теорія управління; предмет адміністративного права.

Bezzubov Dmytro. Public administration in the content of the subject of modern administrative law

The article offers a comprehensive doctrinal analysis of public administration as the core structural element of the subject matter of administrative law. Public administration is examined as a socio-legal phenomenon that integrates authority, organisation, and normativity, thereby shaping the fundamental nature of administrative regulation. The study traces the evolution of the subject of administrative law from the classical model of state administration to the modern concept of public administration, encompassing service-oriented, procedural, coordination, and supervisory functions of public power.

An original model of the subject of administrative law is presented, combining the classical content of state administration with the institutional innovations of public administration. The article highlights the necessity of reintegrating the theory of public administration into administrative law as its primary scientific foundation, which restores the normative integrity of managerial processes and enhances the effectiveness of public governance. The proposed conceptual framework provides a foundation for further development of Ukrainian administrative law and the improvement of mechanisms of public administration.

Key words: administrative law; public administration; state administration; methodology of administrative law; human-centrism; socio-centrism; executive power; national security; managerial activity; administrative doctrine; subject matter of administrative law.

Постановка проблеми. Державне управління посідає центральне місце у змісті предмета адміністративного права, оскільки саме через нього відбувається практичне здійснення публічної влади, її організаційне оформлення та реалізація управлінського впливу на соціальні процеси. У класичній українській адміністративно-правовій доктрині державне управління завжди розглядалося як вихідна категорія, що визначає природу цієї галузі, формує її внутрішню логіку, предметний склад та функціональну спрямова-

ність. Воно постає як феномен, у якому поєднуються владність і відповідальність, організаційність і правова форма, державно-вольовий характер рішень і їх спрямованість на досягнення суспільно значущих цілей.

Адміністративне право історично виникло і сформувалося саме як право державного управління. Його первинна природа визначалася потребою в правовому впорядкуванні діяльності органів виконавчої влади, які виступають головними носіями організуючого впливу держави. Саме через управлінську діяльність відбувається впорядкування суспільних відносин, забезпечується функціонування державного апарату, реалізуються завдання у сферах економіки, соціальної політики, безпеки, оборони, охорони порядку. В цьому сенсі державне управління становить не лише окремий об'єкт правового впливу, а й фундамент, на якому вибудовується вся структура адміністративно-правових інститутів.

Сучасні українські реалії, насамперед воєнний стан, трансформація державності, розвиток цифрового врядування, європейська інтеграція, надають категорії державного управління нової глибини та змістовної багатомірності. Управління постає не як механічне виконання владних приписів, а як складна діяльність, що поєднує стратегічне прогнозування, антикризове реагування, забезпечення інституційної стійкості та захисту національних інтересів. У цих умовах предмет адміністративного права розширюється, водночас його ядро залишається незмінним: керівний, регулюючий і організуючий вплив держави на суспільно значущі процеси.

Державне управління відображає внутрішню сутність адміністративного права як галузі, що забезпечує правову визначеність, належну організацію та передбачуваність діяльності органів виконавчої влади. Воно формує системність правового регулювання, визначає межі владних повноважень, спрямовує реалізацію механізмів контролю, нагляду, адміністративних процедур та адміністративних послуг. Тому аналіз державного управління як складової предмета адміністративного права є не лише теоретичним завданням, а й необхідною передумовою розуміння змісту сучасної української державності.

У цьому контексті стаття спрямована на доктринальне осмислення ролі державного управління у формуванні предмета адміністративного права, аналіз його еволюції, сучасного змісту та взає-

мозв'язку з новітніми інституційними трансформаціями публічної влади.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми класичного адміністративного права в аспекті управління державою розкриваються в працях Геракліта, Платона, Демокріта, І. Канта, Г. Гегеля, Н. Гартмана, Н. Делмаре, Й. Юсті та інших мислителів, філософів, учених-правників.

На сучасному етапі розвитку адміністративного права проблеми адміністративного права та державного управління були предметом досліджень таких учених, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Н. О. Армаш, О. М. Бандурка, Н. П. Бортник, В. М. Князев, М. І. Козюбра, В. К. Колпаков, З. Р. Кісіль, А. В. Кубаєнко, В. І. Луговий, В. Л. Ортинський, О. В. Скрипнюк, В. В. Цветков, Ю. С. Шемчушенко, та ін.

Метою статті є формування цілісної доктринальної концепції державного управління як системотворчого елемента предмета адміністративного права, визначення його сутнісних ознак, внутрішньої структури та ролі у формуванні сучасної моделі адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Державне управління є складною правовою та соціальною категорією, в якій поєднуються державно-владна природа організуючої діяльності, нормативна врегульованість управлінських рішень та їх спрямованість на досягнення суспільно значущих результатів. У доктрині адміністративного права державне управління завжди розглядається як феномен, що інтегрує юридичний, управлінський, політичний та соціальний зміст, утворюючи підґрунтя діяльності виконавчої влади та інших інститутів публічної адміністрації. Його природа визначається необхідністю забезпечення впорядкованості суспільних процесів, ефективності державного механізму та стійкості публічної влади у різних умовах функціонування держави.

В. Б. Авер'янов визначав, що як соціально-правове явище державне управління виявляється у здійсненні постійного організуючого впливу держави на суспільні відносини, що потребують нормативного врегулювання, координації та контрольованості [1]. Цей вплив, на нашу думку, поєднує інтелектуальний зміст управлінської діяльності з правовою формою її реалізації, унаслідок чого управління набуває властивостей юридично значущої пове-

дінки органів виконавчої влади. У межах такої конструкції державне управління постає як системний процес, що охоплює прогнозування, планування, організацію, регулювання та контроль, а також забезпечення виконання управлінських рішень.

Правовий компонент державного управління визначається тим, що діяльність органів виконавчої влади реалізується в межах делегованих повноважень, на основі правових конституційних та адміністративних норм, які встановлюють правила поведінки, процедури, межі дискреції та характер взаємовідносин із приватними особами [2]. Тому саме правова форма надає державному управлінню ознак стабільності, передбачуваності та нормативної впорядкованості. У цьому контексті державне управління охоплює не лише реалізацію владних приписів, а й управлінське забезпечення діяльності публічних інститутів, що становлять цілісну систему виконавчої влади та публічної адміністрації.

Сутність державного управління визначається його функціональною спрямованістю. Воно забезпечує здійснення державних завдань через механізми нормативного впливу, організаційної координації, адміністративних процедур та контрольних функцій. У правовій доктрині, яку розробив В. Б. Авер'янов, державне управління характеризується як діяльність, що має владно-організуючий характер, відзначається професійністю, системністю та здатністю забезпечувати сталість державних інститутів у різних політичних, економічних і соціальних умовах [3]. Такий підхід відображає природу державного управління як процесу, спрямованого на реальне забезпечення суспільних інтересів, підтримку правопорядку та розвиток публічних інституцій.

Державне управління у змісті адміністративного права визначається і через його об'єктивну необхідність у структурі публічної влади. Завдяки йому державна воля набуває організаційної форми, реалізується через ухвалення, виконання та контроль управлінських рішень, трансформується у конкретні адміністративні дії та процедури. У цьому проявляється внутрішній зв'язок державного управління з предметом адміністративного права: управлінська діяльність органів виконавчої влади становить ядро предметної сфери, навколо якого вибудовується система норм, інститутів і процедурних механізмів галузі.

Соціальний зміст державного управління, з позицій вимірів ефективності, полягає у забезпеченні суспільної стабільності, охороні публічних інтересів, створенні умов для розвитку соціальних інститутів і реалізації прав та свобод людини. Правове регулювання цього інституту спрямоване на узгодження державної волі з потребами суспільства, забезпечення публічної рівноваги та зміцнення інституційної довіри. У цьому виявляється ціннісна природа державного управління, що завжди орієнтує його на досягнення загального блага, підтримку демократичних засад та модернізаційних процесів державності [4].

Отже, державне управління як соціально-правова категорія охоплює сукупність державно-владних, організаційних, правових та суспільних компонентів, що формують його сутність та забезпечують його ключову роль у змісті предмета адміністративного права. Воно виступає концептуальною основою галузі, визначає її спрямованість, структуру та функціональне наповнення, утворюючи підґрунтя для подальшого доктринального аналізу.

Адміністративно-правова природа державного управління проявляється у його власній якості як діяльності, що поєднує державно-владну волю, організаційний характер та нормативне підґрунтя. У цій триєдності формується внутрішній зміст управлінської діяльності як об'єкта регулювання адміністративного права, що визначає її сутність, функції та місце у системі правового впливу держави на суспільство.

Владність державного управління, як визначав В.В. Цветков, полягає у тому, що діяльність органів виконавчої влади здійснюється від імені держави та на основі її повноважень. У цьому виявляється державно-вольовий характер управлінських рішень, які мають обов'язкову силу для суб'єктів, що беруть участь у відповідних правовідносинах [5]. Владний елемент надає управлінській діяльності спрямованості, визначеності та можливості забезпечувати досягнення публічно-значущих результатів. Він фіксує пріоритетність публічного інтересу, що виступає основою діяльності органів виконавчої влади та інститутів публічної адміністрації.

Організованість державного управління виявляється у структурній побудові системи органів виконавчої влади, у внутрішній логіці їх взаємодії, координації та підпорядкованості. Це не лише сукупність органів, а й система зв'язків, процедур, регламентів, що

забезпечують цілісність управлінського процесу. Організованість надає державному управлінню рис впорядкованості й системності, через які адміністративне право забезпечує узгодженість функціонування виконавчої влади та раціональність її управлінських впливів. Завдяки цьому державне управління здатне охоплювати складні соціальні процеси, підтримувати стабільність державного механізму та забезпечувати сталість публічного порядку [6].

Нормативність державного управління визначається тим, що управлінські рішення та дії органів виконавчої влади здійснюються на основі правових приписів, які встановлюють порядок, форми, межі й способи реалізації їхніх повноважень. Нормативність формує правову культуру управління, в якій кожне рішення має правове підґрунтя, процедурну визначеність і чітку відповідність публічним інтересам. Через нормативний характер управління система адміністративного права забезпечує передбачуваність, легітимність та об'єктивність управлінської діяльності, що є необхідною умовою ефективного функціонування держави.

Адміністративно-правова природа державного управління також визначається його здатністю охоплювати різні за своїм характером і змістом управлінські форми: правотворчу, правозастосовну, контрольно-наглядову, а також регуляторно-координаційну діяльність. У межах цієї природи адміністративне право створює організаційно-правову рамку, в якій відбувається реалізація державної політики, забезпечення функціонування органів влади та врегулювання взаємодії між державою та приватними особами.

У межах доктрини адміністративного права владність, організованість і нормативність становлять підвалини предмета галузі. Вони формують методологічну лінію, що дає змогу окреслити межі адміністративно-правового регулювання та визначити його внутрішню логіку. Завдяки цьому державне управління постає не лише як об'єкт правового впливу, а як структурний елемент, що визначає зміст інститутів адміністративного права та характер його регулятивних і охоронних функцій.

Слід зазначити, що адміністративно-правова природа державного управління охоплює поєднання його владного змісту, організаційної структури та нормативної форми. У цьому поєднанні формується цілісна управлінська система, яка становить фундамент

предмета адміністративного права та визначає його ключову роль у структурі сучасної української державності.

Еволюція предмета адміністративного права відображає глибокі процеси трансформації української державності та зміну уявлень про роль держави у суспільстві. Початково адміністративне право формувалося як галузь, нерозривно пов'язана з діяльністю виконавчої влади, що здійснювала державне управління у класичному розумінні через систему владно-організуючих дій, спрямованих на впорядкування суспільних відносин [6]. У цій моделі предмет адміністративного права ототожнювався з державним управлінням як цілісною діяльністю держави щодо реалізації своїх функцій у політичній, соціальній, економічній та інших сферах.

У подальшому розвиток демократичних інститутів, зміцнення принципів верховенства права і трансформація моделі публічної влади спричинили поступове розширення змісту предмета адміністративного права. Предмет уже не обмежувався класичним державним управлінням; він охоплював широкий спектр суспільних відносин, у яких держава реалізує службову, регулюючу, координуючу та сервісну функції. Це зумовило появу концепції публічної адміністрації, у межах якої адміністративне право стало розглядатися як галузь, що регулює діяльність не лише органів виконавчої влади, а й органів місцевого самоврядування, публічних інституцій, суб'єктів делегованих повноважень та органів, наділених адміністративною компетенцією.

Публічна адміністрація сформувала новий етап розвитку предмета адміністративного права. У цій концепції предмет охоплює не лише владні рішення, а й процедури їхнього прийняття; не лише організуючий вплив держави, а й сервісні послуги; не лише вертикальну структуру управління, а й горизонтальні зв'язки між публічними інституціями. Така трансформація виникла внаслідок зміни підходів до ролі держави: від домінування владно-розпорядчого впливу до моделі партнерської взаємодії держави і суспільства.

У сучасних умовах предмет адміністративного права формується під впливом розвитку електронного врядування, цифровізації процедур, підвищення ролі адміністративних послуг та уніфікації адміністративних процедур. Закони України «Про адміністративні послуги» та «Про адміністративну процедуру» закріпили вітчиз-

няний варіант сучасної європейської моделі public administration, у якій ключове місце посідають стандарти належного врядування, стабільність процедур та рівність доступу громадян до рішень органів влади [7].

Водночас сучасна доктрина зберігає розуміння того, що незалежно від розширення змісту предмета адміністративного права його ядро залишається незмінним: державне управління як форма реалізації виконавчої влади. Саме воно визначає владний характер багатьох адміністративних відносин, зумовлює важливість контролю та нагляду, підкріплює зміст адміністративної відповідальності, визначає межі дискреції державних органів та формує організаційно-функціональну структуру публічної адміністрації.

На сучасному етапі розвитку української державності, особливо в умовах війни та післявоєнної трансформації, предмет адміністративного права знову зазнає змістовного переосмислення. Зростає роль державного управління як механізму забезпечення національної безпеки, підтримання інституційної стійкості, формування управлінської готовності та координації публічної влади. У цій площині публічна адміністрація та державне управління набувають синтетичного характеру: управління не втрачає владного ядра, а адміністрація не відходить від нормативної природи, водночас обидва феномени утворюють єдину систему правової організації публічної влади.

Еволюція предмета адміністративного права демонструє поступальний рух від вузької моделі державного управління до широкої концепції публічної адміністрації, але з непорушним збереженням державного управління як його концептуального ядра. Завдяки цьому адміністративне право зберігає власну предметну ідентичність і водночас реагує на динаміку сучасних суспільних процесів, технологічних змін та управлінських викликів.

У сучасній доктрині адміністративного права державне управління зберігає структуру системотворчої категорії, що визначає внутрішню логіку та функціональну спрямованість галузі. Незважаючи на трансформаційні процеси, пов'язані з розвитком публічної адміністрації, адміністративних послуг, процедурних стандартів, цифрових механізмів і сервісної моделі держави, державне управління залишається тим концептуальним ядром, навколо якого формується зміст предмета адміністративного права. Воно

забезпечує владну природу галузі, визначає її предметні межі та задає напрям еволюції управлінських механізмів у системі публічної влади.

Сучасна модель адміністративного права охоплює ширший спектр публічних відносин, однак державне управління продовжує відігравати провідну роль у структурі предмета через свою здатність координувати, регулювати та організовувати діяльність суб'єктів, що реалізують публічні функції. Воно забезпечує нормативну визначеність адміністративних процедур, формує міжвідомчі зв'язки, підтримує стабільність виконавчої влади та створює організаційні умови для функціонування публічної адміністрації в усій її багатовимірності.

Місце державного управління, на нашу думку, визначається його сутнісною властивістю, тобто здатністю надавати системності діяльності публічних інститутів. Адміністративно-правові механізми, що регулюють порядок прийняття управлінських рішень, реалізацію повноважень, організацію процедур та контроль за їх виконанням, становлять основу сучасної діяльності органів виконавчої влади. Ці механізми відтворюють управлінську природу предмета адміністративного права незалежно від того, наскільки широкою стала сфера його регулювання.

Розвиток адміністративних послуг, процедурної моделі належного врядування та сучасних інститутів електронної адміністрації розширив зміст предмета галузі, водночас підсилив значення державного управління. Саме завдяки управлінській структурі держава здатна забезпечити організаційну єдність, стандартизувати процедури, гарантувати правову визначеність та формувати інституційні спроможності для реалізації сучасної публічної політики. У цьому контексті державне управління виконує роль стабілізуючого елемента, що надає цілісності та передбачуваності правовому регулюванню.

Особливого значення державне управління набуває в умовах воєнного стану, коли функціональна спроможність системи публічної влади перевіряється на міцність. У таких умовах управлінська діяльність органів виконавчої влади містить елементи кризового реагування, мобілізаційної готовності, координації сектору безпеки та забезпечення національних інтересів. Це підтверджує, що саме державне управління формує основну інституційну вісь

предмета адміністративного права, зберігаючи свою визначальну роль навіть за умов надзвичайних обставин.

У сучасному розумінні державне управління не відокремлюється від концепції публічної адміністрації, а інтегрується в неї як її владно-організує ядро. Саме ця інтеграція забезпечує аналітичну повноту предмета адміністративного права, оскільки дозволяє охопити широкий спектр публічних функцій, зберігаючи водночас структурний центр, що визначає характер галузі. Управлінський компонент формує межі адміністративно-правового впливу, визначає специфіку адміністративних процедур та забезпечує організаційну цілісність публічної влади.

У сучасній доктрині державне управління посідає центральне місце у предметі адміністративного права як його концептуальна основа, системотворчий елемент і визначальний чинник його практичного застосування. Саме через державне управління предмет галузі зберігає свій науковий, інституційний та нормативний зміст, забезпечуючи стабільність адміністративно-правових інститутів і здатність держави ефективно реалізовувати свої функції у динамічних умовах сучасного розвитку.

Розвиток сучасного адміністративного права як фундаменту державного управління в Україні відбувається під впливом двох провідних методологічних орієнтирів - людиноцентричності та соціоцентричності. Обидва вектори визначають зміст предмета галузі, але кожен має власну природу, призначення та роль у формуванні сучасної доктринальної картини адміністративно-правового регулювання. Їхня взаємодія створює цілісну модель, у межах якої державне управління та публічна адміністрація набувають збалансованого характеру, орієнтованого одночасно на захист прав людини та забезпечення суспільної стійкості [7].

Людиноцентричність визначає нормативний розвиток адміністративного права, спрямований на утвердження прав людини як базової цінності публічного врядування. У цьому векторі адміністративне право постає як засіб забезпечення доступності, передбачуваності, прозорості та неупередженості дій органів публічної влади. Нормативне закріплення адміністративних процедур, створення системи адміністративних послуг, упровадження принципів належного врядування та процесуальної рівності становлять основні елементи людиноцентристського підходу. Цей підхід

формує модель реагування держави на потреби індивіда, посилює роль сервісності публічної адміністрації та забезпечує відкритий характер відносин між державою та громадянами.

Соціоцентричність, що виникла як відповідь на сучасні безпекові, політичні та соціальні виклики, зумовлює спрямованість адміністративного права на захист публічних інтересів, забезпечення колективної безпеки, стійкості та інституційної цілісності держави. У цьому методологічному векторі управлінська діяльність органів виконавчої влади розглядається як ключовий інструмент забезпечення державної цілісності, національної безпеки, публічного порядку та відновлення країни у післявоєнний період. Соціоцентризм формує управлінську готовність, кризову мобільність, здатність держави діяти в умовах багатомірних загроз та ефективно застосовувати механізми адміністративного контролю, нагляду й координації [7].

У межах сучасної доктрини людиноцентричність і соціоцентричність, в нашому розумінні, не заперечують одна одну, а утворюють єдину методологічну конструкцію, що забезпечує збалансований розвиток предмета адміністративного права. Людиноцентричність гарантує правові умови для реалізації свобод та інтересів особи, створюючи сервісну модель взаємодії держави й громадян. Соціоцентричність формує інституційні засади стабільності, стійкості та ефективності публічного управління, що є особливо важливим в умовах воєнного стану та модернізації сектору безпеки.

У цьому поєднанні окреслюється нова методологічна парадигма українського адміністративного права, що відображає сучасні виклики та орієнтири державного розвитку. Людиноцентричний вектор визначає ціннісні засади галузі, а соціоцентричний забезпечує практичну здатність держави діяти в інтересах суспільної стійкості. Завдяки цьому предмет адміністративного права набуває інтегрованого характеру, в якому управлінська діяльність виконавчої влади, сфера публічних послуг, контрольні механізми та процедури публічного врядування утворюють цілісну систему правового регулювання.

На сучасному етапі розвитку адміністративного права людиноцентричність та соціоцентричність формують дві взаємодоповнюючі методологічні лінії, що забезпечують комплексне розуміння предмета адміністративного права як основи державного управ-

ління і визначають напрям його розвитку у сучасній українській державності.

Сучасний етап розвитку української державності надає державному управлінню нового змістового виміру, зумовленого необхідністю забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану, гібридних загроз, інституційних трансформацій та системного оновлення сектору безпеки [8].

У умовах євроінтеграції та євроатлантичного вибору геополітичних векторів, як зазначав Ю. С. Шемшученко, державне управління виступає ключовим інструментом організації та координації діяльності органів публічної влади, формування управлінської готовності та підтримання стійкості державного механізму. Воно набуває ознак стратегічної функції держави, що визначає його нову роль у структурі предмета адміністративного права [9].

У сфері забезпечення національної безпеки державне управління поєднує стратегічне планування, оперативне реагування, міжвідомчу координацію та виконання рішень, що спрямовані на захист державного суверенітету, територіальної цілісності, публічного порядку та життєво важливих інтересів суспільства. У цій площині державне управління проявляється як особлива форма організованої діяльності органів виконавчої влади, яка охоплює весь спектр управлінських процесів від вироблення політики до контролю результатів. Правова природа цієї діяльності визначає її центральне місце у предметній структурі адміністративного права.

Забезпечення національної безпеки вимагає від державного управління високого рівня функціональної готовності, що охоплює спроможність органів влади діяти в умовах невизначеності, приймати рішення у стислих часових межах, здійснювати ризик-орієнтоване регулювання та підтримувати стабільність ключових сфер суспільного життя. У такій моделі адміністративно-правове регулювання створює правову рамку, в якій управлінські рішення набувають легітимності та ефективності; саме норми адміністративного права визначають межі дискреції, процедурні стандарти, механізми контролю та відповідальність суб'єктів, які забезпечують національну безпеку.

Новітнє розуміння державного управління у сфері національної безпеки підкреслює його здатність ефективно забезпечувати інституційну стійкість держави. Управлінська система, сформова-

на на основі Законів України «Про національну безпеку України», «Про розвідку», «Про контррозвідувальну діяльність» та інших нормативних актів, утворює комплекс правових та організаційних інструментів, що визначають порядок ухвалення управлінських рішень у критичних сферах [4]. Завдяки цьому державне управління спрямовується не лише на підтримку поточної діяльності органів виконавчої влади, а й на забезпечення стійкості державного механізму в довгостроковій перспективі.

Особливого значення набуває управлінська координація, що об'єднує діяльність органів сектору безпеки, розвідувальних структур, військового командування, органів цивільного захисту, а також місцевих органів влади. У цій системі державне управління виступає інструментом організації спільних дій, що забезпечують ефективну реалізацію державної політики у сфері безпеки. Такий характер управління зумовлює необхідність удосконалення його адміністративно-правових механізмів, які визначають процедури взаємодії, обмін інформацією, відповідальність та порядок контролю.

У новітній моделі державного управління національна безпека розглядається як інтегральна цінність, що визначає пріоритетність дій публічної влади. Це зумовлює трансформацію предмета адміністративного права в бік посилення його регулятивної, координаційної та охоронної функцій. Завдяки цьому адміністративне право забезпечує правове підґрунтя для діяльності органів виконавчої влади в умовах надзвичайних обставин та сприяє формуванню управлінської стійкості держави.

Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки набуває нового концептуального змісту, в якому поєднуються стратегічний напрям розвитку, організованість та нормативність управлінських процесів. Воно формує новітній вимір предмета адміністративного права, посилюючи його значення як галузі, що забезпечує правову основу захисту державності, суспільної стійкості та національних інтересів України.

У сучасних умовах оновлення української державності постає завдання поглибити доктринальне розуміння предмета адміністративного права, сформувати його таку модель, яка відповідатиме потребам сучасного публічного управління, трансформаційним процесам, воєнним викликам та європейським стандар-

там публічного адміністрування. У цьому контексті оптимальна модель предмета адміністративного права має поєднувати класичний управлінський зміст галузі та сучасні інституційні напрацювання концепції публічної адміністрації. Таке поєднання утворює конструкцію, в якій державне управління зберігає роль системотворчого елемента, а публічна адміністрація розкриває ширший спектр правових форм діяльності держави й місцевого самоврядування.

Ключовим елементом оптимальної моделі є чітке розуміння державного управління як ядра предмета адміністративного права. Саме управлінська природа галузі забезпечує її внутрішню логіку, визначає владний зміст адміністративно-правових відносин і формує нормативну рамку для реалізації публічних функцій. У цьому полягає сутнісна неперервність адміністративного права: його предмет розширюється завдяки розвитку нових інститутів, але завжди зберігає свою управлінську основу, що відділяє цю галузь від інших сфер публічного права.

Водночас оптимальна модель передбачає інтеграцію новітніх підходів, а саме сервісної орієнтації, процедурної визначеності, цифровізації управлінських процесів, належного врядування та сучасних контрольних механізмів. Ці елементи розширюють функціональні межі предмета адміністративного права, але не порушують його концептуальної єдності, навпаки, підсилюють його здатність охоплювати динамічні процеси публічного управління. У результаті адміністративне право набуває здатності не лише регулювати класичні управлінські відносини, а й забезпечувати стабільність публічної влади в умовах гібридних загроз, воєнного стану та повоєнної відбудови.

У межах оптимальної моделі особливого значення набуває *проблема удосконалення теорії державного управління*. Сучасний етап розвитку українського правопорядку вимагає повернення теорії управління до свого первинного, фундаментального підґрунтя, яким є адміністративне право. Адміністративно-правова наука історично забезпечувала концептуальне пояснення механізмів реалізації виконавчої влади, визначала структуру управлінських повноважень, формувала інститут державної служби, уніфікувала управлінські рішення та процедури. Відхід теорії управління у бік політичної або суто «менеджерської» парадигми позбавляє її пра-

вової визначеності, що знижує здатність держави забезпечувати стабільність управлінських процесів.

Повернення теорії державного управління до адміністративного права як галузі наукових досліджень відновлює її нормативний характер та забезпечує методологічну точність у визначенні природи управлінських відносин. Адміністративне право формує правову рамку цієї теорії, встановлюючи порядок прийняття рішень, розподіл повноважень, межі дискреції, механізми контролю, відповідальність службовців та стандарти належного врядування. Саме в адміністративному праві теорія управління отримує необхідний баланс між владністю та правовою обмеженістю, між організаційною свободою й нормативною визначеністю, між потребою оперативності та необхідністю правової легітимності.

У такій моделі предмет адміністративного права відображає сучасний етап розвитку держави: з одного боку, він охоплює широкий спектр публічних функцій, спрямованих на забезпечення прав людини, сервісного характеру публічної влади та відкритості процедур; а з іншого - зберігає управлінське ядро, без якого неможливо забезпечити національну безпеку, інституційну стійкість, стратегічну координацію та ефективне виконання рішень.

Отже, оптимальна модель предмета адміністративного права поєднує класичну природу державного управління із сучасною концепцією публічної адміністрації. Вона утворює доктринальний фундамент, що забезпечує здатність галузі охоплювати як владні, так і сервісні, процедурні та інституційні процеси. Повернення теорії державного управління до адміністративного права як первинного наукового середовища формує умови для подальшого розвитку галузі, підсилює її методологічний потенціал і забезпечує здатність адміністративного права реагувати на виклики часу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Державне управління становить первинну та концептуально визначальну основу предмета адміністративного права, оскільки саме через нього відбувається практичне здійснення виконавчої влади, формування механізмів організації публічної влади та забезпечення належного врядування. У сучасній доктрині воно зберігає роль системного центру, що визначає зміст галузі, незважаючи на розширення сфери адміністративно-правового регулювання та інте-

грацію нових інституцій, властивих моделі публічної адміністрації.

Еволюція предмета адміністративного права демонструє поступальний рух від вузького уявлення про державне управління як виключно владну діяльність до широкої концепції публічної адміністрації, що охоплює сервісні, процедурні, координаційні та контрольні функції. Водночас ядром предмета залишається управлінська природа діяльності держави, яка забезпечує структурну цілісність галузі та її здатність впорядковувати складні суспільні процеси.

У структурі сучасної доктрини особливого значення набуває завдання відновити органічний зв'язок між теорією державного управління та адміністративним правом. Саме адміністративне право забезпечує нормативні засади управління, визначає повноваження, процедури, межі дискреції та відповідальність органів публічної влади. Повернення теорії управління до адміністративно-правового фундаменту створює умови для підвищення наукової цілісності галузі, удосконалення механізмів публічного управління та забезпечення належної якості державної влади.

Оптимальна модель предмета адміністративного права полягає у поєднанні класичного змісту державного управління із сучасною концепцією публічної адміністрації, із збереженням управлінського ядра галузі та інтеграцією новітніх інституційних і процедурних елементів. Така модель відображає реальні потреби української державності, відповідає європейським стандартам публічного врядування та створює умови для подальшого розвитку адміністративного права як фундаментальної галузі юридичної науки.

1. Авер'янов В. Б. Шляхи формування нової доктрини українського адміністративного права. *Правова держава*. 2006. Вип.17. С. 158-166.
2. Скрипнюк О. В. Теоретико-правові засади забезпечення державного суверенітету в Україні. *Правове забезпечення державного суверенітету України*. Київ, 2011., с. 211
3. Доктринальні засади сучасного розвитку і реформування українського адміністративного права: монографія / заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002, с. 317 С. 60-72.
4. Скрипнюк О. В., Беззубов Д. О. Забезпечення ефективності державного управління як соціальна цінність адміністративного права. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2025. Т. 32, № 3. С. 164-179.
5. Реформування державного управління в Україні: проблеми і

перспективи: монографія / кол. авт.; наук. кер. В. В. Цветков. Київ: Оріяни, 1998. 364 с. 6. Виконавча влада і адміністративне право: монографія / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Ін-Юре, 2002. 668 с. 7. Беззубов Д. О. Соціоцентризм як методологія оновлення доктрини адміністративного права. *Ерліхівський журнал*. 2025. № 13 С. 11-19. 8. Курінний Є. В. Предмет і об'єкт адміністративного права України: характеристика категорій в умовах системного реформування: автореф. дис. ... докт. юрид. наук. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2004. С. 12. 9. Євроатлантичний вектор України: національна доповідь / ред. кол.: С. І. Пирожков, І. О. Кресіна, А. І. Кудряченко, Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк та ін.; Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Національна академія наук України, 2019. 328 с.

References

1. Averianov V. B. Shliakhy formuvannya novoi doktryny ukrainskoho administratyvnoho prava. *Pravova derzhava*. 2006. Vyp.17. S. 158-166. 2. Skrypniuk O. V. Teoretyko-pravovi zasady zabezpechennia derzhavnoho suverenitetu v Ukraini. *Pravove zabezpechennia derzhavnoho suverenitetu Ukrainy*. Kyiv, 2011., s. 211 3. Doktrynalni zasady suchasnoho rozvytku i reformuvannya ukrainskoho administratyvnoho prava: monohrafiia / zah. red. V. B. Averianova. Kyiv: Vydavnychi Dim «In-Yure», 2002, s. 317 S. 60-72. 4. Skrypniuk O.V., Bezzubov D. O. Zabezpechennia efektyvnosti derzhavnoho upravlinnia yak sotsialna tsinnist administratyvnoho prava. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. 2025. T.32, № 3. S. 164-179. 5. Reformuvannya derzhavnoho upravlinnia v Ukraini: problemy i perspektyvy: monohrafiia / kol. avt.; nauk. ker. V. V. Tsvietkov. Kyiv: Oriiany, 1998. 364 s. 6. Vykonavcha vlada i administratyvne pravo: monohrafiia / za zah. red. V. B. Averianova. Kyiv : In-Yure, 2002. 668 s. 7. Bezzubov D. O. Sotsiotsentryzm yak metodolohiia onovlennia doktryny administratyvnoho prava. *Erlikhivskiy zhurnal*. 2025. № 13 S. 11-19. 8. Kurinnyi Ye. V. Predmet i obiekt administratyvnoho prava Ukrainy: kharakterystyka katehorii v umovakh systemnoho reformuvannia: avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk. Kyiv: Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy, 2004. S. 12. 9. Yevroatlantichnyi vektor Ukrainy: natsionalna dopovid / red. kol.: S. I. Pyrozhkov, I. O. Kresina, A. I. Kudriachenko, Yu. S. Shemshuchenko, O. V. Skrypniuk ta in.; Instytut derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv: Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, 2019. 328 s.

Bezzubov Dmytro. Public administration in the content of the subject of modern administrative law

The article offers a comprehensive doctrinal analysis of public administration as the core structural element of the subject matter of administrative law. Public administration is examined as a socio-legal phenomenon that integrates authority, organisation, and normativity, thereby shaping the fundamental nature of administrative regulation. The study traces the evolution of the subject of

administrative law from the classical model of state administration to the modern concept of public administration, encompassing service-oriented, procedural, coordination, and supervisory functions of public power.

The research substantiates that under current conditions of transformation of Ukrainian statehood particularly during martial law and within the context of European integration public administration retains its role as the conceptual nucleus of administrative law. Special attention is paid to two methodological vectors shaping the modern doctrine of the field: human-centrism, which emphasises the protection of individual rights, and socio-centrism, which strengthens institutional resilience and the capacity of public authority to ensure national security. The article reveals the contemporary dimension of public administration as an instrument of national security, which significantly influences the structure and dynamics of administrative legal relations.

An original model of the subject of administrative law is presented, combining the classical content of state administration with the institutional innovations of public administration. The article highlights the necessity of reintegrating the theory of public administration into administrative law as its primary scientific foundation, which restores the normative integrity of managerial processes and enhances the effectiveness of public governance. The proposed conceptual framework provides a foundation for further development of Ukrainian administrative law and the improvement of mechanisms of public administration.

Key words: administrative law; public administration; state administration; methodology of administrative law; human-centrism; socio-centrism; executive power; national security; managerial activity; administrative doctrine; subject matter of administrative law.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 05.01.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 14.01.2026 р.

Дата публікації: 03.03.2026 р.